

HØRINGSUTTAELSE TIL FORSLAG TIL ENDRINGER I BARNEVERNLOVEN – HEMNES KOMMUNE

Det vises til høringsbrev fra Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet datert 05.09.2012. Brevet inneholder høringsnotat med forslag til endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (Barnevernloven) med tilhørende forskrifter.

Innledning

Det utsendte Høringsnotatet inneholder svært mange forslag. Konsekvensene av forslagene for kommunene er i svært liten, eller ingen grad, utredet i Høringsnotatet. For Hemnes kommune er derfor vanskelig å se konsekvensene av de ulike forslagene. Dette gjelder f.eks. økonomiske konsekvenser for Hemnes kommune når det gjelder endring av finansieringsansvaret, og dessuten konsekvenser for kommunen knyttet til endret oppgavefordeling.

I vårt hørings svar velger Hemnes kommune å ta for seg de områdene som synes å ha størst konsekvenser for vår kommune. Kommentarer til kapittel 3 om styrket rettssikkerhet for barna i barnevernet ansees som positiv, og vil ikke bli kommentert nærmere.

Tema som ikke blir tatt opp i Høringsnotatet

Hemnes kommune mener det er en svakhet ved Høringsnotatet at det utelater viktige tema som har svært stor betydning for barneverntjenesten.

Dette gjelder for eksempel:

- ◆ utfordringer med hensyn til rekruttering av fosterhjem
- ◆ samhandlingen mellom kommunalt og statlig barnevern
- ◆ kompetansen i det kommunale barnevernet
- ◆ kvaliteten i barnevernets tiltak
- ◆ reduksjon av institusjonsplasser for barn og ungdom i Bufetat
- ◆ reduksjon av institusjonsplasser for barn og ungdom innen psykisk helsevern
- ◆ utgifter til forsterkede omsorgs- / hybeltilbud, for Hemnes kommune som ikke har videregående skole.

Ulik virkelighetsoppfatning

Et annet forhold som Hemnes kommune har merket seg, er at Høringsnotatet omtaler kommunenes barnevernarbeid som i stor grad økonomisk fundert, jfr. følgende sitater fra Høringsnotatet.

- ◆ *Den relativt sett større subsidieringen av statlige tiltak gjør det lettere for kommunene å velge disse tiltakene. I dette ligger det at kommunen i dag har insentiv til å vektlegge økonomi fremfor faglig tenkning.*
- ◆ *Kombinasjonen av dels varierende kommunale egenandeler og dels mangel på kommunalt finansieringsansvar gir etter departementets oppfatning en dårligere utnyttelse av de samlede ressursene i barnevernet enn hva det er mulig å få til.*
- ◆ *Hvis kommunene skal klare å ivareta sin rolle som fordeler av barnevernets midler, må kommunene også faktisk oppleve at ulike tiltak koster og at de koster forskjellig.*
- ◆ *For å oppnå en god vurdering av gevinster og kostnader, er det nødvendig at kommunene i større grad enn i dag forholder seg til at det er kostnadsforskjeller mellom ulike typer barneverntiltak.*
- ◆ *Det er rimelig å forvente at kommunene vil bli mer kostnadsbevisste, noe som isolert sett vil gi mindre risiko for kostnadsvekst i barnevernet.*

Hemnes kommune kjenner seg ikke igjen i ovennevnte beskrivelse av virkeligheten. Hemnes kommune har en helt annen virkelighetsoppfatning enn det som kommer frem i Høringsnotatet. Ved de ovennevnte sitater blir oppmerksomheten rettet mot tema som tilslører hverdagen i det kommunale barnevernet. Vår virkelighetsbeskrivelse er at det statlige barnevernet, ved BUFETAT, **ikke** bidrar med tilfredsstillende tilbud til våre mest utsatte barn og ungdommer. Hemnes kommune er dessuten av den oppfatning at det er et svært mangelfullt samarbeid mellom de statlige tjenestene som er innrettet mot barn og unge fra BUFETAT og psykisk helsevern fra spesialisthelsetjenesten.

Situasjonsbeskrivelse for barnevernet i Hemnes kommune

Per 01.01.2012 var det 4.585 innbyggere i Hemnes kommune. Herav var det 1.011 barn og ungdom i aldersgruppen 0 – 17 år. I Høringsnotatet fremkommer det at, per 31.12.2011 var det 30,5 barn per 1.000 barn i aldersgruppen 0-17 år, som fikk tiltak fra barnevernet. For Hemnes kommune var tallet 98 barn per 1.000 barn.

Det er således en svært stor forskjell på gjennomsnittstallene for landet som helhet, og for en enkeltkommune som Hemnes.

Den økonomiske situasjonen for barnevernet i Hemnes kommune

Netto driftsutgifter, barnevern, i % av totale netto driftsutgifter var i Hemnes kommune på 4,7% i 2011. Tallene for Kostragruppe 3, gjennomsnitt for Nordland fylke og gjennomsnitt for Norge var på h.h.v. 2,8%, 3,0% og 3,0%.

For 2012 får Hemnes kommune kr. 1.000.000 i skjønnsmidler fra Fylkesmannen i form av kompensasjonsmidler til barnevernet. I 2013 vil Hemnes kommune få kr. 2.674.000. Som en illustrasjon kan nevnes at Fauske med dobbelt så mange innbyggere som Hemnes kommune, vil få kr. 1.361.000 til samme formål. 17 av 44 nordlandskommuner vil få kompensasjonsmidler til barnevernet i 2013.

Når så mange kommuner i Nordland får kompensasjonsmidler knyttet til barneverntjenesten, er det naturlig å se på dette som et uttrykk for et økende udekket behov innen denne tjenesten.

BUFETAT – udekkede behov

For Hemnes kommune fremstår tilbudet som det statlige barnevernet, BUFETAT, skal bidra med til det kommunale barnevernet, som tilnærmet fraværende. Tilbudet om institusjonsplasser, fosterhjem og beredskapshjem er barnevernfaglig sett uforsvarlig. Hemnes kommune opplever at BUFETAT ikke klarer å skaffe de forsterkede tilbudene som kommunen har behov for, når det gjelder fosterhjem og institusjonsplasser til et økende antall barn og ungdom med omfattende hjelpebehov.

Hemnes kommune er også kjent med at de tiltakene kommunen etterspør fra BUFETAT, gjerne kan være lokalisert i Finnmark. Det fører til store omkostninger for kommunene, personellmessig og økonomisk, når tiltakene er lokalisert hundre mil fra bostedskommunen.

Hemnes kommune er av den oppfatning at det er behov for økte ressurser for å styrke tilbudene for barn og ungdom i barneverntjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det trenges flere døgnplasser, flere akutt plasser, flere fosterhjem, flere døgnplasser og akutt plasser innen psykisk helsevern.

Som et alternativ til at BUFETAT skal være ansvarlig for å skaffe f.eks. fosterhjems plasser, bør det vurderes om en slik oppgave kan løses via et interkommunalt samarbeid.

Kommentarer til endringer i finansieringsordningen i barnevernet

Hemnes kommune har følgende kommentarer til endringer i finansieringsordningen for barnevernet.

I Høringsnotatet foreslås det å øke den kommunale egenbetalingen for institusjonsplasser. Samtidig formidles det en forståelse av at dette også skal gjelde fosterhjem og andre statlige hjelpetiltak.

Hemnes kommune oppfatter forslaget om endret finansieringsansvar i retning av at staten ønsker å redusere risikoen for økte utgifter knyttet til barnevernet. Når statens risiko reduseres vil selvsagt kommunenes risiko øke.

Hemnes kommune er forundret over at forslag til finansieringsordning i barnevernet tar utgangspunkt i en tjeneste som Hemnes kommune har liten eller ingen erfaring med. Utgangspunktet for argumentasjonen når det gjelder endringer i finansieringsordning, har sitt utspring i utgifter knyttet til institusjonsplasser i barnevernet. Det kan synes som om det er Statens behov for å redusere egne utgifter til institusjonsbaserte barneverntiltak, som er hovedmotivet i forslagene i Høringsnotatet.

Forslaget innebærer i gradvis innføring av en finansieringsmodell hvor kommunene og staten skal betale en tilnærmet lik prosentandel av tiltakenes faktiske kostnader. For kommunene kan det innebære en økning av finansiering av institusjonsplasser pr. år fra kr. 424.680 til kr. 1.300.000. For fosterhjemmene er økningen per år fra kr. 322.200 til kr. 400.000. Hemnes kommune har 20 fosterhjem og merutgiftene blir således kr. 1.497.200 per år.

I denne sammenheng er det naturlig å kommentere den store forskjellen som er mellom statlige fosterhjem og kommunale fosterhjem. Det oppfattes som en stor ulikebehandling når det statlige fosterhjemstilbudet har betydelig bedre arbeidsvilkår enn kommunale fosterhjem. Dette gjelder lønnsforhold, opplæring/veiledning, m.v.

Nedenstående sitater fra Høringsnotatet har en oppfatning av den kommunale økonomiske situasjon som er betydelig mer rosenrød enn hverdagen i kommunene tilsier. Det er vanskelig å forstå at et Høringsnotat fra Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet kan inneholde slike formuleringer, som nevnt under.

Departementets forslag om en økning i egenbetaling ved bruk av statlige tiltak forutsetter at den enkelte kommune enten har tilstrekkelig fleksibilitet i budsjettene til å håndtere dette, eller løser dette gjennom ulike former for interkommunalt samarbeid.

Et godt finansieringssystem skal hensynta den norske kommunestrukturen. Det må likevel forventes at ordningen vil være mer krevende for enkelte kommuner enn for andre. Departementet legger likevel til grunn at den enkelte kommune selv må utvikle budsjettmessige ordninger, for eksempel i samarbeid med andre kommuner, slik at de kan håndtere uforutsette, men sjeldne, utgiftsøkninger.

Små kommuner vil kun unntaksvis ha barnevernsaker som resulterer i omsorgsovertakelse. Departementet legger likevel til grunn at den enkelte kommune selv må utvikle budsjettmessige ordninger, for eksempel i samarbeid med andre kommuner, slik at de kan håndtere uforutsette, men sjeldne, utgiftsøkninger.

Pr 09. 10. 2012 er Hemnes kommune på Robeklisten, sammen med 10 andre av Nordlands 44 kommuner, og har en økonomisk situasjon hvor krav om reduserte kommunale tilbud er hverdagen. Det fremstår derfor som helt urealistisk når: *Departementet legger (likevel) til grunn at den enkelte kommune selv må utvikle budsjettmessige ordninger, for eksempel i samarbeid med andre kommuner, slik at de kan håndtere uforutsette, men sjeldne, utgiftsøkninger.*

Forslaget i Høringsnotatet vil innebære økte økonomiske overføringer til kommunene i form av ikke øremerkede rammetilskudd. Det er ikke kjent hvilke kriterier som skal brukes ved fordelingen av tilskuddet til den enkelte kommune og hvordan det skal innføres i rammetilskuddsordningen. For Hemnes kommune er det stor bekymring for at kommunen vil få større utgifter til barneverntiltak dersom forslaget blir gjennomført, uten at dette kompenseres for i inntektssystemet.

Hemnes kommune er av den oppfatning at nåværende finansieringsordning fremstår som bedre for kommunen, enn forslagene i Høringsnotatet. Konsekvensene av forslagene i Høringsnotatet må utredes på en bedre måte, før Hemnes kommune kan ta stilling til forslaget. Herunder må det det være kjent hvordan omfordelingen av ressurser fra BUFETAT til kommunene, vil slå ut for Hemnes kommune.

Kommentarer til Presiseringer i ansvarsfordelingen mellom stat og kommune ved løsning av enkeltsaker

Innledningsvis vil Hemnes kommune komme med en generell kommentar til kapittel 9 i Høringsnotatet om Bedre samhandling mellom stat og kommune. I den kommunale helsetjenesten er helsepersonell stort sett generalister. Dersom det er behov for kunnskap ut over generalistkunnskap kan kommunalt helsepersonell kontakte spesialisthelsetjenesten for faglige råd, veiledning og utredning. Hemnes kommune har god erfaring med en slik arbeidsdeling mellom kommunen og staten. Den oppfattes som logisk, fornuftig og faglig god. Høringsnotatet synes å ha en helt annen oppfatning enn ovennevnte arbeidsdeling.

I Høringsnotatet fremkommer det forslag om å avvikle statens ulovfestede oppgaver som gjelder faglig råd-, og veiledning i enkeltsaker, utredningsbistand samt ordningen med refusjon av utgifter til hjelpetiltak.

For Hemnes kommune fremstår det som en betydelig bedre ordning å få faglig råd og veiledning i enkeltsaker fra BUFETAT på områder hvor vi har manglende kompetanse, enn å få oppfølging av generell karakter. Sakene i barnevernet har en så ulik karakter og tilnæringsmåte, at en generell tilnærming til saksområdet har begrenset virkning. I stedet for at staten skal avvikle ordningen med faglig råd og veiledning i enkeltsaker, vil Hemnes kommune foreslå å lovfeste BUFETATS plikt til å gi faglige råd og veiledning til kommunene i enkeltsaker. På denne måten vil forvaltningsnivåene ha samme rolle i barnevernsspørsmål som i helsespørsmål.

I Høringsnotatet fremkommer det forslag om at: *staten ikke lengre bør bistå kommunen med utredningsarbeid.* I Høringsnotatet foreslås det: *En hjemmel til å pålegge kommunen å utrede barnet på en bedre måte, ville i slike tilfeller kunne legge til rette for at staten gis et tilstrekkelig faglig grunnlag for sin vurdering av hva som er riktig tiltak for barnet.*

Hemnes kommune stiller seg negativ til at Staten med hjemmel i en forskrift skal kunne kreve utvidet utredning fra kommunene. Hemnes kommune er av den oppfatning at det bør hjemles i forskrift at kommunene skal kunne be om utredning fra Staten, og at utredningen samordner statlige tjenester innen BUFETAT og psykisk helsevern.

Kommentarer til forslag om å avvikle Refusjonsordning for kommunale hjelpetiltak

Refusjonsordningen skal bidra til å dekke utgifter til kommunale hjelpetiltak når tiltaket er et alternativ til plassering utenfor hjemmet.

I Høringsnotatet fremkommer det forslag om å avvikle refusjonsordningen, og overføre midlene til kommunene.

Hemnes kommune er av den oppfatning at denne refusjonsordningen skal opprettholdes inntil BUFETAT kan gi et faglig forsvarlig tilbud om fosterhjem og institusjonsplasser.

Amund Eriksen

Rådmann

Dag Brygfjell

Enhetsleder for helse- og barneverntjenesten